

IZVJEŠĆE O KONFERENCIJI

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

**PROGRAM PRAWNA DRŽAVA
JUGOISTOČNA EUROPA**
DR. STEFANIE RICARDA ROOS
NINA CATHERINE SCHNEIDER

Veljača 2010.

www.kas.de/rspsoe
www.kas.de

Regionalna konferencija ustavnih sudaca

Ustavno sudstvo u teoriji i praksi

ujedno

predstavljanje publikacije Programa pravna država / Jugoistočna Europa:
„Izabrane odluke njemačkog Saveznog ustavnog suda
-jubilarno izdanje“,
Beograd (Srbija), 26. – 28. listopada 2009.

Težište rada Programa pravna država Zaklade Konrad Adenauer (KAS) je promicanje učinkovitog ustavnog sudstva. Od 26. do 28. listopada 2009. u srbijanskom glavnom gradu Beogradu o tom je važnom području održana prva regionalna konferencija ustavnih sudaca u okviru Programa pravna država / Jugoistočna Europa (RSP SOE) na temu „Ustavno sudstvo u teoriji i praksi“. Ovaj simpozij Program RSP SOE organizirao je u suradnji sa srbijanskim Ustavnim sudom. Konferencija je također održana u povodu obilježavanja 60. obljetnice njemačkog Ustava. Pa je pod tim geslom bila i sastavnim dijelom programa „Njemački dani 2009.“ Njemačkog veleposlanstva u Beogradu. Konferencija ustavnih sudaca bila je središnja mjera u nizu skupova koje je RSP SOE 2009. godine organizirao u regiji s ciljem prezentacije Zbirke izabranih odluka. Počasni gost i glavni govornik na konferenciji bio je predsjednik njemačkog Saveznog ustavnog suda, prof. dr. dres. h.c. Hans-Jürgen Papier. S više od 150 sudionika, među kojima su bili predsjednice i predsjednici, kao i sutkinje i suci ustavnih sudova iz zemalja Zapadnog Balkana te mnogobrojni stručnjaci i stručnjakinje za ustavno pravo, konferencija je naišla na veliki interes. Program RSP SOE publici je predstavio svoju publikaciju „Izabrane odluke njemačkog Saveznog ustavnog suda – prijevod na jezike Zapadnog Balkana“.

Regionalnoj konferenciji ustavnih sudaca bio je cilj kroz međusobnu razmjenu iskustava stručnjaka za ustavno pravo iz regije Zapadnog Balkana i kroz dijalog s njihovim njemačkim kolegama utvrditi aktualno stanje ustavnog sudstva u zemljama regije. U plenumu kao i na pojedinim radionicama trebala su se u nastavku na analizu zajednički pronaći rješenja za postojeće izazove. Osim profesora *Papiera* na konferenciji su sudjelovali njemački stručnjaci prof. dr. *Rainer Arnold* sa Sveučilišta u Regensburgu, dr. *Matthias Hartwig*, znanstveni suradnik na Institutu Max Planck za inozemno javno pravo te međunarodno pravo u Heidelbergu kao i dr. *Patrick Schäfer*, pravni referent na njemačkom odjelu Europskog suda za ljudska prava. Nazočan je bio i prevoditelj Zbirke odluka, prof. dr. *Edin Šarčević* s Pravnog fakulteta u Leipzigu.

Tijek i sadržaj regionalne konferencije

Konferenciju su otvorili organizatori dr. *Stefanie Ricarda Roos*, u ime Programa RSP SOE, i predsjednica Ustavnog suda Republike Srbije, prof. dr. *Bosa Nenadić*.

„Njemački Savezni ustavni sud je [...] sudjelovao u pisanju važnih poglavlja povijesti Savezne Republike Njemačke“, naglasila je dr. *Roos* u svom uvodnom govoru. A na nacionalnim ustavnim sudovima u regiji je da odigraju odlučujuću ulogu u stabilizaciji i razvoju svojih država. Ovom konferencijom i Zbirkom izabranih odluka KAS želi poduprijeti taj proces.

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

PROGRAM PRAVNA DRŽAVA
JUGOISTOČNA EUROPA
DR. STEFANIE RICARDA ROOS
NINA CATHERINE SCHNEIDER

Veljača 2010.
www.kas.de/rspsoe
www.kas.de

U svom izlaganju profesorica *Nenadić* se nadovezala na tu misao: Upravo svojom ulogom predvodnika njemački Savezni ustavni sud može doprinijeti razvoju u regiji. On pri tome služi kao primjer onim ustavnim sudovima u regiji koji se još ne mogu pozvati na ovakvu prošlost. Unatoč svojoj kratkoj povijesti i organizacijskim preprekama, srbijanski Ustavni sud se već hrabro zauzima za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Kao predsjednica Ustavnog suda ona se posebno zalaže za intenzivnu suradnju ustavnih sudova regije. To je prijeko potrebno u provođenju zadaća ustavnog sudstva.

Usljebile su pozdravne riječi visoko pozicioniranih predstavnika srbijanskog pravosuđa i politike, što je u čitavoj zemlji naišlo na velik odjek u novinama i na televiziji. Pozdravne riječi su uputili: Nj.E. gospodin *Wolfgang Maas*, veleposlanik Savezne Republike Njemačke u Srbiji, prof. dr. *Slavica Đukić-Dejanović*, predsjednica Parlamenta Republike Srbije, gospođa *Snežana Malović*, ministrica pravosuđa Republike Srbije, gospođa *Nata Mesarović*, predsjednica Vrhovnog suda Srbije i gospodin *Saša Janković*, pučki pravobranitelj Republike Srbije.

Gospođa *Malović* kao i gospođa *Mesarović* pohvalno su se izjasnile o novom srbijanskom ustavu kojim su ojačana prava i slobode u Srbiji te o činjenici da ustavna žalba već predstavlja djelotvorni pravni instrument. Gospođa *Đukić-Dejanović* također je istaknula da je Srbija postigla velik napredak, te da je veliki dio pravnog sustava već prilagođen europskim standardima.

Pučki pravobranitelj *Janković* se samo djelomično složio s tim: Napredak je postignut. Međutim, još uvijek ima znatnih nedostataka na području zaštite temeljnih i ljudskih prava. Obzirom na velik broj postupaka pred *Europskim sudom za ljudska prava* trebalo bi se jače usredotočiti na jačanje nacionalnih institucija.

Uvodno predavanje

Jednosatnim uvodnim predavanjem na temu „**Pravna država i ustavno sudstvo**“ profesor *Papier* je dao uvod u stručna predavanja i rasprave. Polazište njegovog predavanja bilo je u tome da samo postojanje ustavnog sudstva ne može jamčiti pravnu državu. Ono je ipak odlučujući element podjele vlasti u demokratskoj pravnoj državi. Radi zaštite apsolutnih vrijednosti državna vlast bi morala biti podvrgnuta kontroli neovisnog ustavnog sudstva koje s druge strane također podliježe obvezama. Ona bi trebala biti lišena mogućnosti da slijedi vlastite političke interese. Iako se ni pojam pravna država niti pojedina uloga ustavnih sudova u raznim zemljama ne mogu jednoznačno shvatiti, u međunarodnoj usporedbi ipak postoje svim sustavima zajednički „opći aspekti i problemi koji mogu biti vrednovani do izvjesnog stupnja.“

Raspravu koja je uslijedila nakon uvodnog izlaganja obilježilo je veliko poštovanje i zanimanje za njemačka iskustva. Ne samo tamo se pokazalo koliko je poželjan dijalog s njemačkim ustavnim sudstvom o teoretskim i praktičnim pitanjima.

Podijska rasprava na temu „Ustavno sudstvo na provjeri“

Poslijepodne prvog dana konferencije o aktualnom stanju ustavnog sudstva u jugoistočnoj Europi raspravljale su predstavnice i predstavnici ustavnih sudova. U raspravi su redom sudjelovali predsjednici sudova. Zaključak analize stanja je bio da treba još prevladati velike deficite. Mnogi naponi su već poduzeti, ali manjak kadrova i time prouzročeni zastoj u obradi slučajeva, nedostatno uvažavanje kao i smanjena učinkovitost zbog nejasno razgraničenog odnosa prema politici i političkim utjecajima predstavljaju samo jedan dio izazova s kojima se treba suočiti.

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

PROGRAM PRAVNA DRŽAVA
JUGOISTOČNA EUROPA
DR. STEFANIE RICARDA ROOS
NINA CATHERINE SCHNEIDER

Veljača 2010.
www.kas.de/rspsoe
www.kas.de

Radionice drugog dana konferencije

Predložena rješenja za uočene probleme trebala su se razraditi na radionicama sljedećeg dana. Voditelji rasprava su bili predstavnici ustavnih sudova.

Radionica I na temu „Ustavna žalba u teoriji i praksi“

nastojala je pronaći odgovore na važna pitanja ustavne žalbe u praksi, a naročito o provedbi postupka, povećanju učinkovitosti kod primjene te o primjeni mjerila provjere. Predavač je bio dr. *Hartwig* sa Instituta Max Planck u Heidelbergu. U okviru radionice sudionici su usporedili aktualnu potrebu za djelovanjem kod ovog izrazito važnog instrumenta. Rasprava je ponovno pokazala da naročito praktični problemi poput nedostatka kadrova i nedovoljnih resursa ustavnim sudovima otežavaju rad. To rezultira velikim zaostatom koji naposljetku znatno povećava broj uloženi žalbi kod *Europskog suda za ljudska prava*. Sve to na kraju ide na štetu onih koji traže pravdu.

U radionici II na temu „Ustavi, ustavni sudovi i tumačenje ustava na sjecištu između prava i politike“

profesor *Arnold* u fokus rasprave stavio je odnos između oblikujuće politike i kontrolirajuće jurisdikcije ustavnih sudova koji nije uvijek bez napetosti, kao i granicu ustavnog sudstva u svjetlu podjele vlasti. Upravo za zemlje u regiji s mladim pravnim državama to je još uvijek vrlo aktualna tema: Prilozi raspravi su pokazali da još uvijek nije etabliran jasno razgraničavajući odnos između prava, sudova i politike. Kako bi se postigao napredak na ovom području, naročito se savjesno mora analizirati i preispitati politički utjecaj na odluke ustavnih sudova.

Radionica III je imala za temu „**Odnos između nacionalnog ustavnog sudstva i jurisdikcije Europskog suda za ljudska prava**“. U okviru radionice sudionici su se posebno bavili tumačenjem izabranih temeljnih prava na nacionalnim ustavnim

sudovima, odnosno tumačenjem istih prava pri *Europskom sudu za ljudska prava*. Prof. dr. *Vojin Dimitrijević*, jedan od najuglednijih srbijanskih boraca za ljudska prava u zemlji i inozemstvu, uveo je u kompleksnu materiju višestupanjskog sustava zaštite. Rasprava koja je uslijedila pokazala je da prilikom zahtjevne integracije međunarodnih propisa u nacionalni pravni poredak, pitanje hijerarhije normi, odnosno međusobne hijerarhije jurisdikcija još uvijek stvara poteškoće državama. Unatoč napretku u prilagođavanju međunarodnim standardima postoje praznine ili čak nastaju proturječnosti.

Naposljetku, **Radionica IV** je bila posvećena različitim, prije svega praktičnim pitanjima, koja se odnose na „**Provedbu, prihvaćanje i način djelovanja odluka ustavnog suda**“. Dr. *Hartwig* je predstavio različite posljedice odluka ustavnog suda u njemačkom sustavu. Razlike kao i prednosti i nedostaci različitih rješenja bili su predmetom žustre rasprave koja je uslijedila.

Sve četiri radionice bile su vrlo dobro prihvaćene i popunjene do posljednjeg mjesta. One su bile forum za izuzetno žive rasprave među sudionicima koje su se angažirano nastavile čak i nakon pojedinih radionica. Kako bi svi sudionici bili upućeni u tijek rasprava i rezultate pojedinih radionica, predložena rješenja su na kraju sažeta te se o njima raspravljalo u plenumu. Zaključak te završne rasprave i izlaganja s konferencije bit će objavljeni kao publikacija 2010. godine. Nakon konferencije mnogi sudionici su pokazali zanimanje za nastavak ovakvih radnih foruma na budućim skupovima. Samo na njima se može voditi stručna rasprava na primjeren način.

Predstavljanje publikacije „Izabrane odluke njemačkog Saveznog ustavnog suda – jubilarno izdanje“

RSP SOE je u okviru konferencije za novinare predstavio svoju publikaciju „Izabrane

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

PROGRAM PRAVNA DRŽAVA
JUGOISTOČNA EUROPA
DR. STEFANIE RICARDA ROOS
NINA CATHERINE SCHNEIDER

Veljača 2010.
www.kas.de/rspsoe
www.kas.de

odluke njemačkog Saveznog ustavnog suda – jubilarno izdanje” u nazočnosti prevoditelja, profesora Šarčevića. Na konferenciji za novinare su još sudjelovali njemački veleposlanik, Nj.E. gospodin *Maas* i predsjednik njemačkog Saveznog ustavnog suda gospodin *Papier* te njegove kolegice i kolege iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore i Srbije. Svi su pozdravili angažman *RSP SOE* na području ustavnog sudstva, a predsjednice i predsjednici lokalnih ustavnih sudova posebno su pohvalili publikaciju kao iznimno dragocjen instrument za rad sudova, kojima je tako po prvi put na vlastitom jeziku omogućen pristup jurisdikciji i tumačenju njemačkog Saveznog ustavnog suda.

Medijsko izvještavanje

Mediji su pokazali vrlo veliko zanimanje za regionalnu konferenciju. Tema *Ustavno sudstvo i politika* imala je posebno velik odjek zbog odluka izuzetnog političkog značaja koje je neposredno prije donio srbijanski Ustavni sud. Konferenciju su pratili novinari tiskanih medija i agencija kao i mnogobrojni predstavnici važnih televizijskih postaja. U čitavoj zemlji mediji su izvještavali nekoliko dana.

Cjelokupni dojam i ocjena

I sudionici i organizatori regionalnu su konferenciju ocijenili kao velik uspjeh, na što je utjecalo mnoštvo čimbenika: S obzirom na izvrsne predavače ne iznenađuje činjenica da je na regionalnoj konferenciji sudjelovalo gotovo 150 gostiju. Sudjelovanje profesora *Papiera* je naročito privuklo mnogobrojne visoko pozicionirane sudionike, među njima i predstavnike tamo aktivnih međunarodnih organizacija kao i veleposlanstva Njemačke, Austrije i Švedske.

Za rad *RSP SOE* na području unapređenja ustavnog sudstva konferencija je značila odlučujući proboj u regiji, jer su sada Program i cilj njegovog fokusa „Unapređenje

ustavnog sudstva” poznati i prepoznati i izvan regije. U okviru konferencije se i profesor *Papier* izrazio pozitivno izjasnio o ulozi *KAS-ovog* Programa pravna država na području unapređenja pravne države.

Ovom regionalnom stručnom konferencijom i predstavljanjem publikacije *RSP SOE* uspio je dati značajan doprinos postizanju programskih ciljeva. Tom mjerom su na idealan način postignuti ciljevi njemačke razvojne suradnje i KAS-a na području unapređenja demokracije. *RSP SOE* će i ubuduće provoditi mjere na ovom tematskom području. Potpora njemačkog Saveznog ustavnog suda, koji zbog svog ugleda zauzima poziciju „**vodećeg Ustavnog suda**” za **Europu**, u okviru pravne razvojne suradnje dobiva poseban značaj: on svojom primjernom ulogom u bilateralnoj i multilateralnoj razmjeni može izravno utjecati na pozitivan razvoj sudova a time i na pozitivan razvoj pravnih država u regiji.

Prevela Ivona Šalinović